

مقایسه ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و راهبردهای تنظیم شناختی-هیجانی در بین

دانش‌آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی

افسانه عیب‌دی زادگان^{۱*}، ناصر امینی خوبی^۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران (نویسنده مسئول).

۲. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی بوشهر، بوشهر، ایران

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره سوم، شماره بیست و پنجم، آبان ماه ۱۳۹۷، صفحات ۴۰-۲۲

چکیده

نوجوانان سرمایه‌های آینده جامعه هستند. تفاوت دو محیط آموزشی می‌تواند موجب تقویت یا ایجاد ویژگی‌های شخصیتی و هیجانی متفاوت در دو گروه دانش‌آموزان این مدارس شود. پژوهش حاضر باهدف مقایسه ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و راهبردهای تنظیم شناختی-هیجانی در دانش‌آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی انجام شد. پژوهش حاضر توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۶ در مدارس عادی و نمونه دولتی شهر بوشهر در مقطع متوسطه اول بود. با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای ۱۵۰ نفر (۷۵ دانش‌آموز مدارس عادی و ۷۵ دانش‌آموز مدارس نمونه دولتی) انتخاب شدند. جمع‌آوری داده‌های پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های صفات پنج‌گانه شخصیت-فُرم کوتاه (NEO-FFI)، هوش هیجانی پترایدز و فورنهام (PFEIQ) و تنظیم شناختی-هیجانی (CERQ) انجام شد. با روش‌های آمار توصیفی و کواریانس داده‌ها تحلیل شد.

نتایج نشان داد که بین دانش‌آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی در ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، گشودگی و مقبولیت تفاوت معناداری وجود دارد، به این صورت که دانش‌آموزان مدارس عادی دارای نمره برون‌گرایی بالاتر از دانش‌آموزان مدارس نمونه دولتی و در ویژگی‌های گشودگی و مقبولیت، دانش‌آموزان مدارس عادی دارای نمره پایین‌تری از دانش‌آموزان مدارس نمونه دولتی هستند. همچنین، داده‌ها نشان می‌دهد که در هوش هیجانی و تنظیم شناختی-هیجانی بین دانش‌آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی تفاوت معناداری وجود دارد. دانش‌آموزان مدارس نمونه دولتی در تنظیم هیجانی مثبت نمره بیشتری از دانش‌آموزان مدارس عادی دارند. با توجه به نتایج مطالعه لزوم توجه برنامه‌ریزان در خصوص برنامه‌های اصلاحی و آموزشی در زمینه هیجان‌ات و نیز کاهش صفات شخصیتی ناسازگار احساس می‌گردد.

واژگان کلیدی: ویژگی شخصیت، هوش هیجانی، تنظیم شناختی-هیجانی، دانش‌آموزان، مدارس نمونه دولتی.

دانش آموزان بخش مهم و عظیمی از جمعیت هر کشوری را تشکیل می دهند. درصد قابل توجهی از دانش آموزان در مدارس متوسطه مشغول به تحصیل هستند؛ دانش آموزان در مدرسه برای به دست آوردن دانش و فناوری مورد نیاز مشاغل مختلف آماده می شوند (کیانی و کاکاوند، ۱۳۹۲). تحصیلات دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش هر کشور است و تمام کوشش ها و کوشش های این نظام، در واقع برای رسیدن به این هدف مهم است (رازمند، ۱۳۹۴). مدارس نمونه دولتی دارای شرایط خاص پذیرش دانش آموزان خود هستند و این دانش آموزان دارای محیط آموزشی متفاوت نسبت به دانش آموزان مدارس عادی می باشند. چنین عواملی احتمالاً می تواند موجب تفاوت بین ویژگی های شخصیتی و بهداشت روانی دو گروه دانش آموزان باشد (حق شناس، چمنی و فیروزآبادی، ۱۳۹۰).

شخصیت^۱ به الگوی نسبتاً پایدار حالت های ثابت و رفتارهایی که بیانگر تمایلات فردی شخص می باشد، اشاره دارد (فیست و فیست^۲، ۲۰۰۲، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۳). پکران، گوئتز، تیتز و پری^۳ (۲۰۱۲) ابعاد شخصیت را یکی از منابع درون فردی اثرگذار بر بهزیستی هیجانی معرفی می کنند. شخصیت از عناصر درونی و بیرونی متأثر می باشد (دستجردی، فرزاد و کدیور، ۱۳۹۰). برخی از ابعاد خاص شخصیتی باعث می شوند تا افراد در موقعیت های گوناگون زندگی، رفتارهای سازگارانه و متعادل از خود نشان دهند. داشتن آگاهی و دانش لازم درباره شخصیت، در پیشگیری یا اقدامات احتمالی در مورد بروز برخی اختلالات و نابسامانی ها می تواند به فرد کمک کند (سروقد، برزگر و بلاغی، ۱۳۹۰).

1. Personality

2. Feist&Feist

3. Pekrun, Goetz, Titz & Perry

ویژگی های شخصیت از موضوعات مهم روان شناسی به شمار می رود و الگوی پنج عاملی^۱ از مشهورترین الگوهای شخصیت در زمینه تحلیل عوامل می باشد (لانگویک، هگمدال و نورداهل^۲، ۲۰۱۶؛ فارنهام^۳، ۲۰۰۸). این پنج بُعد عبارت اند از؛ نورزگرایی^۴، برون گرایی^۵، گشودگی^۶، مقبولیت^۷ و باوجدانی^۸ (مالوف، سورستاینسون، اسکات، باهالار و روک^۹، ۲۰۱۰؛ فیست و فیست^{۱۰}، ۲۰۰۲، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۳). نورزگرایی (N)؛ رگه ای از شخصیت است که ثبات هیجانی بالا و اضطراب پایین در یک سوی پیوستار و در سوی دیگر آن، بی ثباتی هیجانی و اضطراب بالا قرار دارد. افراد با نمره بالا در نورزگرایی دارای هیجانان غیرمنطقی بیشتر و کم توانی در مهار رفتارهای برانگیختگی وار و ضعف در کنار آمدن با مشکلات هستند. افرادی که، نمره های آن ها در نورزگرایی، پایین است با برخورداری از ثبات هیجانی، معمولاً آرام و معتدل هستند و قادرند با موقعیت های تنیدگی زا بدون اضطراب مقابله کنند (فیست و فیست، ۲۰۰۲، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۳).

برون گرایی (E)؛ به اعتقاد برت، پتریدز، آیسنک و آیسنک^{۱۱} (۱۹۹۸) تفاوت های واضحی بین درون گراها و برون گراها وجود دارد. برون گرا کسی است که مردم آمیز و از مهمانی خوشش می آید، مشتاق تحریک و هیجان، خطرپذیر و نیندیشیده عمل می کند، توانایی

1. five factor model

2. Langvik, Hjemdal&Nordahl

3. Furnham

4. neuroticism

5. extraversion

6. openness

7. agreeableness

8. conscientiousness

9. Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar&Rooke

10. Feist&Feist

11. Barrett, Petrides, Eysenck&Eysenck

مهار احساساتش را ندارد و آدم چندان پایداری نیست (کامینگز و ناتالی^۱، ۲۰۱۷). گشودگی به تجربه (O)؛ اشخاص دارای نمره بالا در این رگه، هم درباره دنیای درونی و هم بیرونی کنجکاوند و زندگی آن‌ها از لحاظ تجربه، غنی است. آن‌ها تنوع طلب، دارای کنجکاوای ذهنی، استقلال در قضاوت، تخیل و زیباپسندی هستند (دانلان، کانگر و برایانت^۲، ۲۰۱۵). مقبولیت (A)؛ مقبولیت بیشتر، موجب می شود افراد بهتر بتوانند احساساتشان را طی تعامل های بین فردی مهار کنند و برخورد آرام تری داشته باشند. افراد با نمره بالا در این رگه دارای ویژگی هایی چون؛ اعتماد، رک گویی، دیگر دوستی، هم رأیی، تواضع و دل رحمی هستند (احمدی، ۱۳۹۱). باوجدانی (C)؛ بهترین توصیف برای این رگه مفهوم "اراده" است. فرد باوجدان، هدفمند، بااراده و مصمم است. نمره بالا در باوجدانی با موفقیت شغلی و تحصیلی همراه است. از ویژگی های افراد با نمره بالا در این رگه، دقت، خوش قولی، قابلیت اعتماد، تلاش برای موفقیت و منضبط بودن است (کاموال^۳، ۲۰۱۱؛ لاتام و استام^۴، ۲۰۱۷).

کارآمدی دانش آموزان نوجوان در برخورد با مسائل فردی، اجتماعی و تحصیلی به طور قابل ملاحظه ای توسط هوش هیجانی^۵ و نحوه مواجهه و انطباق با رویدادها تعیین می شود (کلومیشی^۶، ۲۰۱۵). هوش هیجانی یک سازه چندبعدی است و دربرگیرنده تعامل بین هیجان و شناخت که منجر به کنش وری سازشی می شود (مایر، سالووی و کارسو^۷، ۲۰۰۸). مفهوم هوش هیجانی که سالووی و مایر (۱۹۹۰) برای نخستین بار مطرح کردند، بر ویژگی های بین فردی هیجان تأکید دارد و آن را دربرگیرنده چهار توانایی به هم پیوسته دانسته اند؛ ادراک هیجان در خود و دیگران، استفاده از هیجانها برای تسهیل تصمیم گیری، درک هیجان و مدیریت هیجان (سالووی

1. Cummings & Natalie

2. Donnellan, Conger & Bryant

3. Carnevale

4. Latham & Stumm

5. Emotional Intelligence

6. Colomeischi

7. Mayer, Salovey & Caruso

و گراول^۱، (۲۰۰۵). از سوی دیگر، بار- آن^۲ (۲۰۰۰)، هوش هیجانی را مجموعهٔ مرکبی از خودآگاهی هیجانی و نیز، مهارت‌ها و ویژگی‌های دیگر می‌داند که بر موفقیت فرد در مقابله با استرس‌ها و خواسته‌های محیطی تأثیر می‌گذارند. در این راستا، سبک‌های معیوب و ناسازگارانه تنظیم هیجان‌ات و رفتارهایی که منشأ هیجانی دارند، به احتمال زیاد پیش‌بینی کننده مهمی در بروز رفتارهای ناسازگار هستند. افرادی که فاقد مهارت‌های لازم برای کنار آمدن با تجارب هیجانی خود هستند، بیشتر در هنگام مدیریت و کنترل عواطف منفی خود، درگیر رفتارهای پرخطر و معیوب می‌شوند (لیکن، انت و نورتن^۳، ۲۰۱۶). تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که تنظیم هیجان^۴ مؤثر با سلامت روان و تنظیم هیجانی ناکارآمد با دامنه‌ای از اختلالات رفتاری و روانی رابطه دارد. تنظیم شناختی- هیجانی به‌طور ذاتی، سازگار یا ناسازگار نیست (گیلبرت، مینکا، زینبرگ، کراسیک و آدام^۵، ۲۰۱۷). همانند هر رفتاری، تنظیم هیجانی سازگار به فرد اجازه می‌دهد که کارکرد او در محیط موفقیت‌آمیز باشد و هنگام مواجه شدن با یک تجربه هیجانی مشکل‌زا بتواند رفتارهای متناسب باهدفش را به کارگیرد (بریگس، دنهام و گانیبان^۶، ۲۰۱۴).

تنظیم هیجان به معنای کاهش و تنظیم هیجان‌ات منفی و نحوه استفاده مثبت از هیجان‌ات است و به توانایی فهم هیجان‌ات، تعدیل تجربه و ابراز هیجان‌ات اشاره دارد (گیلبرت و همکاران، ۲۰۱۷). شواهد جدید در خصوص مسائل روان‌شناختی در دوره نوجوانی نشان می‌دهد که مشکل خودتنظیمی هیجانی^۷ ممکن است عامل مهمی در این موارد باشد (اسکات، مالو، ثورثسنسون، بوهرلر و روک^۸، ۲۰۰۷). با این حال پژوهش‌های اندکی به بررسی ارتباط تنظیم هیجانی با شخصیت در دانش‌آموزان پرداخته‌اند. تنظیم هیجان نقش

1. Salovey & Grewal

2. Bar-On

3. Lakon, Ennett & Norton

4. emotion regulation

5. Gilbert, Mineka, Zinbarg, Craske & Adam

6. Bridges, Denham & Ganiban

7. emotional self-regulation

8. Schutte, Malou, Thorsteinsson, Bhullar & Rooke

مهمی در سازگاری ما با وقایع استرس‌زای زندگی دارد. سطح پایین تنظیم هیجانی که ناشی از ناتوانی در مقابله مؤثر با هیجانات و مدیریت آن‌ها است، در شروع مشکلات رفتاری نقش دارد (اسکات و همکاران، ۲۰۰۷). در مقابل کسانی که تنظیم هیجانی پایینی دارند، برای مقابله با هیجانات منفی خود عموماً به‌سوی رفتارهای ناسازگار کشیده می‌شوند (اسکات و همکاران، ۲۰۰۷). خلیلی آذر (۱۳۹۲) در پژوهشی نشان داد که در دانش‌آموزان مدارس تیزهوشان نمرات هوش هیجانی در مقایسه با دانش‌آموزان عادی بالاتر بوده است. حق‌شناس و همکاران (۱۳۹۰) نیز نشان دادند که دانش‌آموزان مدارس تیزهوشان در مقایسه با دانش‌آموزان مدارس عادی نمرات نسبتاً بالاتری در شاخص باز بودن به تجربه و نمرات پایین‌تری در شاخص توافق دارند. با اذعان به مطالب بالا این پژوهش باهدف مقایسه ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و تنظیم شناختی-هیجانی در بین دانش‌آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی انجام شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۶ در مدارس عادی و نمونه دولتی شهر بوشهر در مقطع متوسطه اول (راهنمایی) بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای و با توجه به طرح پژوهش (توصیفی-مقطعی) و بر اساس جدول کوهن، کرجسی و مورگان (۱۹۷۰)، حجم نمونه‌ای به‌اندازه ۷۵ نفر دانش‌آموز عادی و ۷۵ نفر دانش‌آموز مدارس نمونه دولتی محاسبه شد. جمع‌آوری داده‌های پژوهش با استفاده از ابزارهای زیر انجام شد:

پرسشنامه صفات پنج‌گانه شخصیت- فرم کوتاه: این پژوهش برای سنجش پنج عامل بزرگ شخصیت از فرم کوتاه نئو (NEO-FFI) استفاده شد. این پرسشنامه در واقع فرم کوتاه شده‌ی پرسشنامه ۲۴۰ سؤالی (NEO-PI-R) با ۶۰ سؤال است که برای ارزیابی ۵ عامل بزرگ شخصیت (نورزگرایی، برون‌گرایی، گشودگی به تجربه، مقبولیت، باوجدانی) به‌وسیله کوستا و مک‌گری (۲۰۰۴) تدوین شده است (لانگویک و همکاران، ۲۰۱۶) و بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت به‌صورت کاملاً مخالفم (نمره ۱)،

مخالفم (نمره ۳)، بی تفاوت (نمره ۲)، موافقم (نمره ۱) و کاملاً موافقم (نمره صفر) نمره گذاری می شود؛ و ضرایب اعتبار باز آزمایی آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ گزارش شده است (لایبرا، لزینسکا-گورزلاک و اولیشتاک، ۲۰۱۶). عامل N شامل سؤالات (۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۴۶، ۵۱ و ۵۶)؛ عامل E شامل سؤالات (۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲، ۲۷، ۳۲، ۳۷، ۴۲، ۴۷، ۵۲ و ۵۷)؛ عامل O شامل سؤالات (۳، ۸، ۱۳، ۲۳، ۲۸، ۳۳، ۳۸، ۴۳، ۴۸ و ۵۳)؛ عامل A شامل سؤالات (۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴، ۲۹، ۳۴، ۳۹، ۴۴، ۴۹، ۵۴ و ۵۹)؛ و عامل C شامل سؤالات (۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۳۵، ۴۰، ۴۵، ۵۰، ۵۵ و ۶۰) است. گروسی فرشی (۱۳۸۰)، نیز ضرایب همسانی درونی را برای هر یک از عوامل نورزگرایی، برون گردی، گشودگی به تجربه، مقبولیت و باوجدانی به ترتیب برابر: ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ گزارش کرده است (فتیحی آشتیانی و داستانی، ۱۳۸۹). همچنین، در پژوهش اکبری، کردنوقایی و فرهادی (۱۳۹۰) با ضریب آلفای کرونباخ برای عامل های برون گرایی (۰/۶۲)، روان رنجور خویی (۰/۷۶)، گشودگی نسبت به تجربه (۰/۶۶)، مقبولیت (۰/۷۳) و باوجدانی (۰/۶۲) محاسبه شده است.

پرسشنامه هوش هیجانی پترایدز و فورنهام: این پرسشنامه دارای ۳۰ ماده شامل ۴ مؤلفه خوش بینی (۷ سؤال)، درک عواطف خود و دیگران (۱۰ سؤال)، ارزیابی و مهارت هیجانان (۷ سؤال) و مهارت های اجتماعی (۶ سؤال) می باشد و به هر ماده از ۱ تا ۷ (کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) نمره داده می شود. سپس با جمع نمره ها، نمره کل آزمون محاسبه می شود. نمره کل آزمون حداقل ۳۰ و حداکثر ۲۱۰ می باشد (قربانی و واتسون، ۲۰۰۴). پترایدز و فورنهام (۲۰۰۶) برای اعتبار یابی این مقیاس حساسیت درونی بالایی را گزارش کرده اند و برای پایایی مقیاس هوش هیجانی و خرده مقیاس های آن ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۷۶ تا ۰/۸۶ را به دست آوردند. در هنجاریابی ایرانی کیاروچی و همکاران (۱۳۹۲) نیز، ضریب همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس را ۰/۸۹ گزارش کرده اند.

پرسشنامه تنظیم شناختی-هیجانی: این پرسشنامه توسط گرنفسکی و همکاران (۲۹) تهیه شده است و دارای ۳۶ سؤال و ۹ زیر مقیاس شامل سرزنش خود (۴ سؤال)، پذیرش (۴ سؤال)، نشخوارگری (۴ سؤال)، تمرکز مجدد مثبت (۴ سؤال)، تمرکز مجدد بر

برنامه ریزی (۴ سؤال)، ارزیابی مجدد مثبت (۴ سؤال)، دیدگاه پذیری یا کم اهمیت شماری (۴ سؤال)، فاجعه سازی (۴ سؤال) و سرزنش دیگران (۴ سؤال) تشکیل شده است. پایایی ابزار در پژوهش ربیعی و همکاران (۳۰) از طریق آلفای کرونباخ و ضریب باز آزمایی برای عامل کلی به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۸۱ به دست آمد و برای زیر مقیاس ها نیز به ترتیب در دامنه ۰/۶۳ تا ۰/۸۹ و ۰/۷۱ تا ۰/۸۵ محاسبه شد. همچنین، روایی صوری آن نیز توسط اساتید مورد تأیید قرار گرفته است. پاسخ های این پرسشنامه در یک پیوستار ۵ درجه ای (همیشه=۵، اغلب اوقات=۴، معمولاً=۳، گاهی=۲ و هرگز=۱) جمع آوری می شود. سازندگان این پرسشنامه پایایی آن را از طریق آلفای کرونباخ برای راهبردهای نظم بخشی مثبت ۰/۹۱، راهبردهای نظم بخشی منفی ۰/۸۷ و کل پرسشنامه ۰/۹۳ گزارش کرده اند. تجزیه و تحلیل داده های پژوهش با استفاده از روش های آمار توصیفی و تحلیل کوواریانس با استفاده از نرم افزار SPSS 22 انجام شد.

یافته ها

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۱ مشاهده می شود که در بین دانش آموزان مدارس نمونه دولتی به ترتیب میانگین ویژگی های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت اند از؛ مقبولیت، برون گرایی، گشودگی، باوجدانی و نوزگرایی لیکن در بین دانش آموزان مدارس عادی به ترتیب میانگین ویژگی های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت است از؛ برون گرایی، مقبولیت، نوزگرایی، گشودگی و باوجدانی. اطلاعات مربوط به هر یک از متغیرهای هوش هیجانی و تنظیم شناختی- هیجانی به تفکیک در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد دانش آموزان عادی و نمونه دولتی در ویژگی های شخصیت

ابعاد شخصیت	میانگین انحراف معیار	دانش آموز نمونه دولتی	دانش آموز عادی
نورزگرایی	میانگین	۲۴/۲۰	۲۶/۲۰
	انحراف معیار	۵/۹۵	۶/۰۹
برون گرایی	میانگین	۲۷/۱۷	۲۷/۴۴
	انحراف معیار	۵/۵۶	۵/۷۰
گشودگی	میانگین	۲۸/۶۸	۲۵/۸۰
	انحراف معیار	۳/۷۷	۴/۲۳
مقبولیت	میانگین	۲۸/۹۸	۲۶/۹۲
	انحراف معیار	۴/۳۶	۴/۵۲
باوجدانی	میانگین	۲۳/۵۶	۳۰/۹۵
	انحراف معیار	۵/۴۶	۴/۷۲

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد دانش آموزان عادی و نمونه دولتی در هیجان

تنظیم شناختی هیجانی	تنظیم هیجانی منفی	مقیاس زیر مقیاس		
		دانش آموز	میانگین \pm انحراف معیار	
	تنظیم هیجانی منفی	سرزنش خود	عادی	۳/۲۶ \pm ۹/۶۳
		پذیرش	نمونه ولتی	۳/۲۲ \pm ۸/۷۸
			عادی	۲/۳۴ \pm ۹/۴۶
	نشخوارگری	نمونه دولتی	۲۲ \pm ۸/۷۸	
		عادی	۳/۹۶ \pm ۱۲/۴۵	

۳/۱۵±۱۱/۹۰	نمونه دولتی		فاجعه سازی	
۴/۰۲±۱۰/۸۳	عادی			
۲/۳۰±۸/۲۴	نمونه دولتی		سرزنش دیگران	
۴/۰۵±۱۳/۰۶	عادی			
۳/۳۶±۱۰/۹۲	نمونه دولتی		تمرکز مجدد مثبت	تنظیم هیجانی مثبت
۳/۵۱±۱۲/۷۷	عادی			
۴/۶۶±۱۵/۴۳	نمونه دولتی		تمرکز مجدد بر برنامه ریزی	
۴/۰۰±۱۱/۰۰	عادی			
۴/۰۶±۱۲/۴۴	نمونه دولتی		ارزیابی مجدد مثبت	
۳/۴۷±۱۳/۰۰	عادی			
۴/۸۳±۱۵/۰۱	نمونه دولتی		دیدگاه پذیری	
۲/۸۴±۱۰/۲۱	عادی			
۴/۱۱±۱۱/۹۹	نمونه دولتی		خوش بینی	هوش هیجانی
۱۰/۳۲±۲۷/۱۰	عادی			
۱۱/۰۳±۳۵/۹۸	نمونه دولتی		درک عواطف خود/دیگران	
۱۳/۹۶±۳۳/۸۰	عادی			
۱۵/۳۰±۴۴/۰۶	نمونه دولتی		ارزیابی و مهارت هیجانی	
۱۰/۵۷±۲۹/۳۵	عادی			
۱۱/۳۹±۳۲/۳۵	نمونه دولتی		مهارت های اجتماعی	
۹/۰۸±۲۴/۴۰	عادی			
۱۰/۶۶±۲۵/۴۶	نمونه دولتی			

۳۱/۶۱±۱۰۷/۸۰	عادی	نمره کل		
۴۲/۵۹±۱۲۷/۴۴	نمونه دولتی			

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت دو گروه دانش آموزان (مدارس عادی/نمونه دولتی) در متغیر ویژگی های شخصیتی

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آماری
نورزگرایی	۲۸۲/۲۵۰	۱	۲۸۲/۲۵۰	۷/۶۶۰	۰/۰۰۷	۰/۰۷۴	۰/۷۸۳
برون گرایی	۰/۰۱۰	۱	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	۰/۹۸۶	۰/۰۰۰	۰/۰۵۰
گشودگی	۰/۰۴۰	۱	۱۰۴/۰۴۵	۶/۳۷	۰/۰۱۳	۰/۰۶۲	۰/۷۰۸
مقبولیت	۱۱۶/۶۴۰	۱	۱۱۶/۶۴۰	۵/۲۸	۰/۰۲۴	۰/۰۵۲	۰/۶۱۴
باوجدانی	۷/۸۴۰	۱	۷/۸۴۳	۰/۳۰۴	۰/۵۸۲	۰/۰۰۳	۰/۰۸۵

جدول ۴: نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت دو گروه دانش آموزان (مدارس عادی/نمونه دولتی) در متغیر هیجانان

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	سطح معناداری	اندازه اثر	توان آماری
تنظیم هیجانی منفی	۱۱/۴۴۰	۱	۱۱/۴۴۰	۰/۱۲۸	۰/۷۲۱	۰/۰۰۱	۰/۴۶۵
تنظیم هیجانی مثبت	۱۴۷/۸۳۹	۱	۱۴۷/۸۳۹	۱۱/۶۱۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۲	۰/۷۱۳
هوش هیجانی	۱۵۱/۲۵۰	۱	۱۵۱/۲۵۰	۱۶/۹۷۰	۰/۰۱۰	۰/۰۰۱	۰/۶۶۱

نتایج جدول شماره ۳ در بخش ویژگی های شخصیتی نشان می دهد که بین دانش آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی در ویژگی های شخصیتی برون گرایی، گشودگی و مقبولیت تفاوت معناداری وجود دارد، به این صورت که دانش آموزان مدارس عادی دارای نمره برون گرایی بالاتر از دانش آموزان مدارس نمونه دولتی و در ویژگی های گشودگی و مقبولیت، دانش آموزان مدارس عادی دارای نمره پایین تری از دانش آموزان مدارس نمونه دولتی هستند؛ بنابراین، بین دانش آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی در ویژگی های شخصیتی تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین، داده ها نشان می دهد که در هوش هیجانی و تنظیم شناختی-هیجانی بین دانش آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی تفاوت معناداری وجود دارد. دانش آموزان مدارس نمونه دولتی در تنظیم هیجانی مثبت نمره بیشتری از دانش آموزان مدارس عادی دارند (جدول ۴).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر باهدف مقایسه ویژگی های شخصیتی، هوش هیجانی و تنظیم شناختی-هیجانی در بین دانش آموزان مدارس عادی و نمونه دولتی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که در بین دانش آموزان مدارس نمونه دولتی به ترتیب میانگین ویژگی های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارتند از؛ مقبولیت، برون گرایی، گشودگی، باوجدانی و نورزگرایی لیکن در بین دانش آموزان مدارس عادی به ترتیب میانگین ویژگی های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت است از؛ برون گرایی، مقبولیت، نورزگرایی، گشودگی و

باوجدانی. این یافته از مطالعه حاضر با نتایج مطالعه بریدس و همکاران (۲۰۱۴)، حق شناس و همکاران (۱۳۹۰) و سروقد و همکاران (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته از مطالعه حاضر می‌توان گفت دانش‌آموزان مدارس نمونه دولتی با توجه به برخورداری از امکانات مالی بیشتر خانواده و نیز رفاه بیشتر خانواده و برخورداری از آموزش و پرورش مناسب‌تر از نظر شخصیتی در سطح سازگارتی قرار دارند و مقبولیت بالاتری را گزارش می‌کنند اما دانش‌آموزان مدارس عادی با توجه به اینکه کمتر موردتوجه و حمایت روانی- مالی و آموزشی قرار دارند به بیشتر برون‌گرا بوده و نیازمند به تلاش بیشتر و روابط فردی قوی‌تر برای تأمین نیازهای روانی و مادی خود هستند. دیگر یافته پژوهش حاضر نشان داد که بین دانش‌آموزان دو گروه در زمینه هوش هیجانی و تنظیم هیجان تفاوت معناداری وجود ندارد. این یافته از مطالعه حاضر با نتایج مطالعه پک ران و همکاران (۲۰۱۲)، سالووی و همکاران (۲۰۰۵)، کیانی و همکاران (۱۳۹۴) و رازمند (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته از مطالعه حاضر باید گفت که تنظیم هیجان به معنای کاهش و تنظیم هیجانات منفی و نحوه استفاده مثبت از هیجانات است و به توانایی فهم هیجانات، تعدیل تجربه و ابراز هیجانات است و از دیگر سو، هوش هیجانی یک سازه چندبعدی است و دربرگیرنده تعامل بین هیجان و شناخت که منجر به کنش وری سازی می‌شود (مایر، سالووی و کارسو، ۲۰۰۸). مفهوم هوش هیجانی که سالووی و مایر (۱۹۹۰) برای نخستین بار مطرح کردند، بر ویژگی‌های بین فردی هیجان تأکید دارد و آن را دربرگیرنده چهار توانایی به هم پیوسته دانسته‌اند؛ ادراک هیجان در خود و دیگران، استفاده از هیجان‌ها برای تسهیل تصمیم‌گیری، درک هیجان و مدیریت هیجان (سالووی و گراول، ۲۰۰۵). همچنین، بار- آن^۳ (۲۰۰۰)، هوش هیجانی را مجموعه‌ای مرکب از خودآگاهی هیجانی و نیز، مهارت‌ها و ویژگی‌های دیگر می‌داند که بر موفقیت فرد در مقابله با استرس‌ها و خواسته‌های محیطی تأثیر می‌گذارند. در این راستا، سبک‌های معیوب و ناسازگارانه تنظیم هیجانات و رفتارهایی که منشأ هیجانی دارند، به احتمال زیاد پیش‌بینی کننده مهمی در بروز رفتارهای خود تخریبی هستند. افرادی که فاقد مهارت‌های لازم

1. Mayer, Salovey & Caruso
2. Salovey & Grewal
3. Bar-On

برای کنار آمدن با تجارب هیجانی خود هستند، بیشتر در هنگام مدیریت و کنترل عواطف منفی خود، درگیر رفتارهای پرخطر و ناسازگار می شوند (لیکن، انت و نورتین^۱، ۲۰۰۶).

منابع

- احمدی، م. س. (۱۳۹۱). رابطه بین ویژگی های پنج عاملی شخصیتی و هوش هیجانی در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد اسلامی میانه. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی. ۱۳(۲): ۴۵-۵۳.
- بهاری، ف؛ و سیف، س. (۱۳۸۳). رابطه بین بخشودگی و سلامت روانی همسران. فصلنامه مطالعات روانشناختی. ۱(۱): ۱۰-۱۸.
- دستجردی، ر.، فرزاد و.ا؛ و کدیور، پ. (۱۳۹۰). نقش پنج عامل بزرگ شخصیت در پیش بینی بهزیستی روان شناختی. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. ۱۸(۲): ۱۲۶-۱۳۳.
- حق شناس، ح.، چمنی، ا؛ و فیروزآبادی، ع. (۱۳۹۰). مقایسه ویژگی های شخصیتی و سلامت روان دانش آموزان دبیرستان های تیزهوشان و دبیرستان های عادی. مجله اصول بهداشت روانی. ۸(۲۹): ۶۶-۵۷.
- خلیلی آذر، ه. (۱۳۹۲). مقایسه هوش هیجانی دانش آموزان عادی و تیزهوش. پژوهش در برنامه ریزی درسی. ۲۱(۱۴): ۱۰۷-۱۲۴.
- رازمند، ن. (۱۳۹۴). رابطه بین باورهای هوشی و خودکارآمدی با درگیری تحصیلی دانش آموزان. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات قزوین.
- زهتاب نجفی، ع.، درویزه، ز.، پیوسته گر، م. (۱۳۹۰). رابطه بین بخشودگی و رضایت زناشویی زوجین کرمانشاهی. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و فرهنگ. ۲(۸): ۲۳-۳۳.

^۱. Lakon, Ennett & Norton

- سروقد، س.، برزگر، م؛ و بلاغی، ط. (۱۳۹۰). رابطه بین ویژگی های شخصیتی با ابعاد کمال گرایی و شیوه های مقابله با استرس در دانشجویان دختر و پسر دانشگاه آزاد مرودشت. فصلنامه علمی- پژوهشی جامعه شناسی زنان. ۲(۳): ۸۱-۱۰۲.
- صفاری نیا، م.، آقا یوسفی، ع؛ و برادران، م. (۱۳۹۳). رابطه ابعاد شخصیت با حل مسئله و بهزیستی روان شناختی: نقش خودشیفتگی. فرهنگ مشاوره و روان درمانی. ۵(۱۷): ۹۰-۱۱۷.
- فیست، ج؛ و فیست، ج (۱۳۹۳). روان شناسی شخصیت. ترجمه یحیی سیدمحمدی. تهران: انتشارات ارسباران.
- کیانی، ق.، کاکاوند، ع. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال اول متوسطه شهر زنجان. مطالعات روان شناختی. ۹(۲)، ۱۷۴-۱۵۴.
- کریمی، س.، مصری پور، ش.، آقایی، ا؛ و معروفی، م. (۱۳۹۲). عدم مقایسه بخشودگی و سلامت روانی در زوجین عادی و در شرف طلاق شهر اصفهان. مجله تحقیقات علوم رفتاری. ۱۱(۴): ۲۵۲-۲۶۰.
- گروسی فرشی، م. (۱۳۸۰). رویکردهای نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت). تبریز: نشر دانیال / نشر دانش پژوه.
- Adams, G. S., Inesi, M. E. (2016). Impediments to forgiveness: Victim and transgressor attributions of intent and guilt. *J Pers Soc Psychol.* 111(6):866-881.
- Bridges, LJ., Denham, S. A., Ganiban, J. M. (2014). Definitional issues in emotion regulation research. *Chil Develop.* 75(2):340-5.
- Chung, M. S. (2016). Relation Between Lack of Forgiveness and Depression: The Moderating Effect of Self-Compassion. *Psychol Rep.* 119(3):573-585.

- Chang, E. C., Kahle, E. R., Yu, EA., Hirsch, J. K. (2014). Understanding the relationship between domestic abuse and suicide behavior in adults receiving primary care: does forgiveness matter? *Soc Work.* 59(4):315-20.
- Cummings, D., & Natalie, A. (2017). Chronic accessibility of academic stimuli: Conscientiousness, extraversion, neuroticism. [Personality and Individual Differences.](#) 115(1):144-147.
- Colomeischi, A. (2015). The Students 'Emotional Life and Their Attitude toward Mathematics Learning. [Procedia-Social and Behavioral Sciences.](#) 180(12):144-56.
- Carnevale, T. (2011). An integrative review of adolescent depression screening instruments: applicability for use by school nurses. *Journal of child Adolescent Psychiatric Nursing.* 24(1): 51-59.
- Donnellan, M. B., Conger, R. D., & Bryant, C. M. (2015). Erratum to the big five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality.* 39(1): 206-207.
- Ditzen B, Hahlweg K, Fehm-Wolfsdorf G, Baucom, D. (2011). Assisting couples to develop healthy relationships: effects of couples relationship education on cortisol. *Psycho neuroendocrinology.* 10(36):597-607.
- Gilbert, K., Mineka, S., Zinbarg, RE., Craske, M. G., Adam, E. K. (2017). Emotion Regulation Regulates More than Emotion: Associations of Momentary Emotion Regulation with Diurnal Cortisol in Current and Past Depression and Anxiety. *Clin Psychol Sci.* 5(1):37-51.
- Furnham, A. (2008). Relationship among four big five measures of different length. *Psychological Reports.* 102(3): 312-316.
- Finkel, E. J. (2016). Reflections on the Commitment-Forgiveness Registered Replication Report. *Perspect Psychol Sci.* 11(5):765-767.

- Hakulinen, C., Hintsanen, M., Munafò, M.R., Virtanen, M., Kivimäki, M., Batty, G.D & et al. (2015). Personality and smoking: individual-participant meta-analysis of nine cohort studies. *Addiction*. 110(11): 1844-52.
- Hampes, W. (2016). The Relationship Between Humor Styles and Forgiveness. *Eur J Psychol*. 12(3):338-47.
- Krentzman, A. R, Barker, S. L. (2016). Counselors' Perspectives of Positive Psychology for the Treatment of Addiction: A Mixed Methods Pilot Study. *Alcohol Treat Q*. 34(4):370-385.
- Kardum, I., & Krapic, N. (2010). Personality traits stressful life events and coping styles in early edolescence. *Personality and Individual Differences*. 30(5): 503-15.
- Langvik, E., Hjemdal, O., & Nordahl, H.M. (2016). Personality traits, gender differences and symptoms of anhedonia: What does the Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) measure in nonclinical settings? *Scandinavian journal of psychology*. 57(2): 144-51.
- Latham, R., & Stumm, S. (2017). Mothers want extraversion over conscientiousness or intelligence for their children. [Personality and Individual Differences](#). 119(1):262-65.
- Lakon, C.M., Ennett, S.T. & Norton, E.C. (2016) .Mechanisms through which dtug, sex partner and friendship network characteristics relate to risky needle use among high risk youth and young adults. *Social Sience&Medicin*, 63, 2484-2484.
- Mayer, J., Salovey, P., Caruso, D. (2008). Emotional intelligence: New ability of eclectic traits. *American Psychological Association*. 63(6):503-517.
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E.B., Schutte, N.S., Bhullar, N., &Rooke, S.E. (2010).The fivefactor model of personality and relationship satisfactionof intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*. 44(1): 124-127.

- Pekrun, R., Goetz, T., Titz, W., Perry, RP. (2012). Academic emotions in student' self-regulated learning and achievement: A program of qualitative and quantitative research. *Educational Psychologist*. 37(2): 91-105.
- Salovey, P., & Grewal, D. (2005). The science of emotional intelligence. *Current Directions in Psychological Science*, 14(6):281-285.
- Schutte, N. S., Malou, J. M., Thorsteinsson, E. B., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2007). A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and Individual Differences*. 42(6):921-933.
- Tabak, BA., McCullough, M. E., Luna, LR., Bono, G., Berry, J. W. (2012). Conciliatory gestures facilitate forgiveness and feelings of friendship by making transgressors appear more agreeable. *J Pers*. 80(2):503-36.
- Webb, JR., Hirsch, JK., Visser, PL., Brewer, KG. (2013). Forgiveness and health: assessing the mediating effect of health behavior, social support, and interpersonal functioning. *J Psychol*. 147(5):391-414.

Comparison of personality The prediction of academic self-handicapping based on characteristics, emotional intelligence and cognitive-emotional adjustment strategies among students of ordinary schools and government samples

Abstract

Teens are the future capital of society. The difference between two educational environments can enhance or create different personality and emotional characteristics in the two groups of students in these schools. The purpose of this study was to compare personality traits, emotional intelligence, and cognitive-emotional adjustment strategies in students of ordinary schools and government samples.

This is a causal-comparative study. The statistical population consisted of all female students studying in primary schools in Bushehr city in 2017 in primary schools. A multistage randomized cluster sampling was conducted on 150 students (75 students of normal schools and 75 students of state-run schools). Data collection was done using five-personality trait (NEO-FFI), Predictive Intelligence (PFEIQ), and cognitive-emotional regulation (CERQ) questionnaires. Descriptive statistics and covariance data were analyzed. The results showed that there is a significant difference between the students of ordinary schools and the government sample in the personality characteristics of extraversion, openness and acceptability, so that ordinary school students have an extraversion score higher than that of students in state-run public schools and in features Openness and acceptability, students in ordinary schools have a lower score than students in state-run public schools. Also, the data show that there is a significant difference in emotional intelligence and cognitive-emotional adjustment between students of ordinary schools and government samples. Students in state-run sample schools have a higher score in their positive emotional setting than in regular school students.

According to the results of the study, the attention of planners to educational and educational programs in the field of emotion and the reduction of maladaptive personality traits is felt.

Key words: personality trait, emotional intelligence, cognitive-emotional regulation, students, state-owned schools.